

УДК 633.853.49:631.543.2:631.527.5

ПЛОЩА ЛИСТКОВОЇ ПОВЕРХНІ РІПАКУ ОЗИМОГО ЗАЛЕЖНО ВІД ШИРИНИ МІЖРЯДДЯ ТА ГІБРИДУ

Антал Т.В., Ревенко О.О., Герасименко О. Ю., Бровко Є.Ю.
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сьогодні озимий ріпак посідає одне із провідних місць на українських полях. Найважливіші критерії сучасної технології вирощування озимого – підвищена продуктивність культури та поліпшена якість насіння ріпаку. Серед вирішальних складових технології, які мають значний вплив на рівень врожайності, є норма висіву, строки сівби та спосіб сівби які обов’язково слід враховувати.

Найбільш дієвими чинниками, здатними підвищувати врожайність ріпаку озимого, є не тільки гібридний склад, а й інші елементи технології вирощування, зокрема і ширина міжряддя. Актуальною залишається проблема оптимізації технологічних процесів вирощування даної культури. Ріпак озимий

потребує для нормального росту та розвитку досить багато вуглецю, а для його кращого засвоєння рослинами має бути краща провітрюваність посіву. Тому вивчення способів сівби ріпаку озимого, на сьогоднішній день, є актуальним.

Мета дослідження полягала у встановленні особливостей формування площі листової поверхні ріпаку озимого залежно від гібриду та ширини міжряддя.

Відповідно до програми наукових досліджень вивчали два гібриди ріпаку озимого ІНВ 1166 КЛ та ІНВ 1177 КЛ, які занесені до Державного реєстру сортів рослин придатних для поширення в Україні. Схема досліду передбачала вивчення двох факторів: Фактор А. Гібриди: ІНВ 1166 КЛ та ІНВ 1177 КЛ та Фактор В. Спосіб сівби: звичайний рядковий (15 см), широкорядний (35 см), широкорядний (45 см).

Основним фотосинтезуючим органом рослини та первинним накопичувачем асимілянтів є листок. Чим швидше наростає площа листя, тим більше світлової енергії поглинає посів за одиницю часу, тим більше утворюється сухої речовини. Продуктивність листя залежить від фази вегетації та від умов вирощування. Найбільш продуктивна діяльність листового апарату ріпаку озимого спостерігалася у період цвітіння.

Для вивчення питань згідно завдань роботи досліди були закладені на дослідному полі ТОВ «БАСФ ТОВ», яке розташоване в Білоцерківському районі Київської області. Ґрунти дослідної ділянки чорноземи типові малогумусні. Клімат території – помірно-континентальний, м'який, з достатнім зволоженням.

Агротехніка вирощування ріпаку озимого була загальноприйнятою для зони проведення досліджень, окрім факторів, що підлягали дослідженню.

Розміщення ділянок – рендомізоване, за чотириразової повторності. Площа облікової ділянки – 50 м². При дослідженні були проведені спостереження за площею листового апарату в різні фази росту і розвитку, а саме: фаза розетки, бутонізації, цвітіння та дозрівання.

Відповідно до площі листової поверхні рослини ріпаку озимого у фазу розетки формують 16,7 % листової площі, цвітіння – 98,8%, плодоутворення – 55,0%. В кінці плодоутворення починається процес активної втрати листя і скорочення їх сумарної площі.

Аналізуючи показники асиміляційної поверхні по роках, по гібридах та за способами сівби великої різниці не спостерігалось. У 2023 році найменша площа листя була у фазу розетки у гібриду ІНВ 1177 КЛ за звичайного рядкового способу 15 см – 13,83 тис.м²/га.

Найбільшу площу було відмічено у гібриду ІНВ 1166 КЛ - 16,23 тис.м²/га за широкорядного способу сівби 35 см. У фенологічну фазу бутонізації площа листків збільшувалася та варіювала в межах від 28,13 за звичайно рядкового способу сівби у гібриду ІНВ 1166 КЛ до 29,04 тис.м²/га у 3 варіанті за сівби з шириною міжряддя 35 см.

Величина площі листкової поверхні була максимальною у фенологічну фазу цвітіння. При широкорядному способі сівби 35 см площа листкової поверхні у гібрида ІНВ 1166 КЛ була найбільшою і становила 45,6 тис.м²/га у фазу цвітіння, тоді як на варіанті звичайного рядкового 15 см – 40,37 тис.м²/га. Не набагато меншою була листкова поверхня у гібриду ІНВ 1177 КЛ за застосування широкорядного способу сівби 35 см – 44,68 тис.м²/га та за сівби з шириною міжряддя 15 см - 36,51 тис.м²/га.

Аналогічні показники були відмічені і в 2024 році. У фазу розетки площа листя становила за звичайного рядкового (15 см) у гібриду ІНВ 1166 КЛ - 11,14 та 10,38 тис.м²/га у гібриду ІНВ 1177 КЛ. До фази цвітіння даний показник збільшувався по обох гібридах від 24,47 до 39,72 тис.м²/га (гібрид ІНВ 1166 КЛ) та від 22,16 до 34,10 тис.м²/га (гібрид ІНВ 1177 КЛ). За широкорядного способу сівби 35 та 45 см площа листя збільшувалася. Найбільшою вона спостерігалася у гібриду ІНВ 1166 КЛ - 44,68 тис.м²/га у фазу цвітіння за сівби 35 см. У гібриду ІНВ 1177 КЛ за даного варіанту площа листя була на 6,85 тис.м²/га меншою.

Аналізуючи показники у фазу дозрівання ми можемо стверджувати, що за рахунок всихання та опадання листя на рослинах ріпаку озимого площа листкової поверхні зменшувалася, порівнюючи з попередніми фазами росту та розвитку рослин.

Список використаних джерел

1. Ткачук О.П., Разанов С.Ф., Банул С.О. Наукові принципи підбору сортів і гібридів ріпаку озимого. *Український журнал природничих наук*. 2024. 7. 175–181.
2. Юрчук С.С. Урожайність та якість насіння ріпаку озимого залежно від способу посіву та норми висіву в умовах Лісостепу Правобережного. *Корми і кормовиробництво*. 2020. 89. 102-112.

MIĘDZYNARODOWA AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH
W ŁOMŻY

Національний університет біоресурсів і природокористування України
Національна академія аграрних наук України
Інститут сільського господарства Полісся НААН України
Інститут продовольчих ресурсів НААН України
Інститут садівництва НААН України
Актюбінський регіональний державний університет ім. К.Жубанова
RAGT Semences
Lulea University of Technology
Університет прикладних наук Вайєнштефан-Тріздорф
International Academy of Applied Sciences in Lomza

**Матеріали МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
«ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА, ЛОГІСТИКИ ТА
ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА»**

*присвяченої 110-річчю від дня народження видатного вченого,
основоположника кафедри технології зберігання, переробки та
стандартизації продукції рослинництва,
завідувача кафедри з 1968 по 1987 рр.,
доктора сільськогосподарських наук, професора
ЛЕСИКА БОРИСА ВАСИЛЬОВИЧА
2-3 червня 2025 року*

Київ - 2025

Наукове видання

Матеріали доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні технології виробництва, логістики та переробки продукції рослинництва» присвяченої 110-річчю від дня народження видатного вченого, основоположника кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва, завідувача кафедри з 1968 по 1987 рр., доктора сільськогосподарських наук, професора Лесика Бориса Васильовича, 2-3 червня 2025р./ Редкол.: Подпряттов Г.І. (відп. ред.) та ін. Київ, 2025. 260 с.

Матеріали доповідей подані в авторській редакції учасників конференції

Відповідальний редактор: Г.І. Подпряттов

Технічне редагування, комп'ютерна верстка: В.І.Войцехівський

Адреса установи:

Національний університет біоресурсів і природокористування України
(НУБіП України)

вул. Героїв оборони, 15, м. Київ

03041, Україна

<https://nubip.edu.ua>

Агробіологічний факультет: <https://nubip.edu.ua/structure/abf>

Кафедра технології зберігання, переробки та стандартизації продукції
рослинництва ім. проф. Б.В. Лесика:

<https://nubip.edu.ua/node/1106>

<https://nubip.edu.ua/node/25814>